

פרשת בשלח

ד' ילחם לכם ואתם תחרישון
(שמות י"ד, י"ד)

- א -

אפשר לומר הכוונה, ה' ילחם לכם, ילחם אותיות ל' לח"ם, שהקב"ה יתן לכם "לחם", צרכיכם הגשמיים, מתי, אם "ואתם תחרישון", כשלא תבקשו בימים הנוראים רק על הלחם, רק תבקשו על ביאת בן דוד כמ"ש מדוע לא בן ישי גם תמול גם היום אל הלחם, ומובא בשם הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע לפרש, דהכוונה דע"כ לא בא בן ישי עד עתה, כיון ש"גם תמול גם היום אל הלחם", שאנו מתפללים רק כדי שיהא לנו פרנסה וכל טוב בגשמיות, ואלמלא היו מכוונים תפילותינו לשם שמים, היינו זוכים כבר לגאולה. וזהו ה' ילחם לכם, הקב"ה יתן לכם לח"ם ושאר צרכים גשמיים, אם ואתם תחרישון מלבקש רק על גשמיות, רק תתפללו על ישועת ה' שתתגלה מלכותו ית' בעולם.

- ב -

ועוד אפשר לפרש הכתוב בהקדם מש"כ בספה"ק קדושת לוי לקוטים שונים (עמוד תקט) מהבעש"ט זי"ע וז"ל, תפלת הגשמיות כמו רפאנו ברך עלינו וכדומה שאנו מתפללין, הוא כמו האב שיש לו געגועין על הבן אפילו על דבר שחוק של הבן שלא יחסר להבן, כי יש געגועין אצלו כביכול כי מדרך הטוב להטיב, וכל מגמתו ית' להטיב לישראל הנקראים בנים בכל מיני טובה, פירוש בטובות הגשמיים, נמצא התפלה הוא להמשיך מזון ושפע לכל העולמות, אפילו שפע גשמיות, שלא יהיה לו ית' געגועין. נמצא דתפלה זו נתקבלה תיכף, כי

התפלה שאנו מתפללין בשבילנו מדקדקין למעלה אם אנו ראוין להתקבל, אבל התפילה שאנו מתפללין לו ית' ובשבילו ית', אין שום מסך מפסיק.

- ג -

ובזה נראה לפרש הכתוב ד' ילחם לכם, שילחם עם המקטריגים שיהיה לכם שפע ברכה והצלחה, אבל ואתם תחרישון, שלא תתפללו על זה אלא תתפללו בשביל כבוד הקב"ה וממילא יהא לכם בשכר זאת שפע ברכה והצלחה אכי"ר.

אך צריך לדעת שצריך להתפלל קצת על פרנסה ג"כ ועיקר תפלתו יהיה בשביל כבוד השי"ת, כנודע ומפורסם שאחר הסתלקות הרה"ק ה"ש"רף" מסטרעליסק זי"ע התקשרו מגדולי החסידים שלו להרה"ק מריזין זי"ע, ובבואם מסרו לו קוויטלעך שהיה כתוב בהם רק בקשות על עניני רוחניות, כמו שהיו רגילים אצל רבם הקודם שהיה אסור לבקש על גשמיות, ורובם היו עניים מרודים, למחרת היום החזיר להם הרה"ק מריזשין זי"ע את הקוויטלעך באמור להם, כשם שצריכים לחזור אם לא כיוונו ב"שמע ישראל", כך צריכים לחזור אם לא כיוונו ב"פותח את ידך".

- ב -

כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדר דר
(שמות יז, טז)

וצ"ב שייכות יד למלחמת עמלק.

- א -

ואפשר לפרש בהקדם הפסוק (דברים כו, טו) השקיפה ממעון קדשך מן השמים וגו', ואיתא במדרש (שמ"ר מא, א, מובא ברש"י בראשית יח, טו) כל השקפות הן שלא לטובה חוץ מן השקיפה ממעון קדשך (דברים כו, טו) שהיא לטובה. וצ"ב למה דוקא במצות מעשר (דכתיב קודם לפסוק זה, כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתת ללוי וגו') אנו זוכים להשקיפה כו' שהיא לטובה.

- ב -

ואפ"ל בהקדם הגמרא (תענית דף ט') כי השקיפה הנאמר במעשר הוא לטובה כי מצוה זו אינה צריכה להיות לשמה, שמצות צדקה אפשר לקיים אף שלא לשמה כמבואר בר"ה (דף ד) הנותן סלע לצדקה על מנת שיחי' בני הרי זה צדיק גמור.

אמנם הנה מצינו במצות מעשר שנאמר מתן שכרה בצדה, כמאמר הכתוב ובחנוני נא בזאת אם לא אפתח לכם ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די. וכן אמר הכתוב (דברים י"ד כ"ב) עשר תעשר את כל תבואת זרעך וגו', ודרז"ל (תענית דף ט' ע"א) עשר בשביל שתתעשר.

ומ"מ אנו רואים כמה פעמים שיש אנשים שנותנים צדקה ומעשר ואפ"ה אינם מתעשרים, ומדוע באמת אינם מתעשרים, הלא התורה הבטיחה עשר תעשר - עשר שבשביל שתתעשר.

אך התירוץ על זה עפי"מ שמצינו שביקש ירמי' על אנשי ענתות הכשילם בעניים שאינם מהוגנים (עיין ב"ק דף ט"ז ע"ב), וצריכים לחפש הרבה מאוד עד שמוצאים עני הגון באמת, תלמיד חכם וירא שמים שאז חשובה הצדקה שנותנים לפני הקב"ה.

וידוע הסיפור שהביא בספה"ק היכל הברכה פרשת ואתחנן (על פסוק הטיבו כל אשר דברו), מהרה"ק הרבי ר' זושא מהאניפאלי זי"ע, וז"ל:

"וסיפר לי מורי חמי הצדיק המפורסם מוהר"ר אברהם מרדכי מפינטשוב ששמע מאיש אלקים קדוש מוהר"ר ר' זוסיא מאניפאלי שסיפר לו איך בעניותו היה שמש בעיר אוסטראה והיה דרכו להתענות שנים ושלושה ימים, ואחר כך היה הולך לבקש מאיזה בעל הבית שיתן לו על לחם להשיב נפשו. ופעם אחד אמר בלבו שזהו חסרון אמונה לילך ולבקש לחם אלא יבטח באלקיו באמונה שלימה שלא יחסר מזונו, ופעם אחד התענה שלשה ימים כדרכו ואחר התענית לא היה מי שיתן לו מעט לחם והלך והתענה עד שהיה קרוב למות ולא היה מי שיתן לו שום דבר, והיה רעש גדול למעלה ולא היה בכל המקום מי שיזדמן לפניו זה המצוה הגדולה לקיים נפש קדוש כזה. כי לא היה אפילו אחד שיהיה ראוי לזה אף שהיו שם אנשים כשרים הרבה לא היו ראויים למצוה זאת שישלח לו השם יתברך דורון כזה כמבואר בזוהר (ויקהל דף קצ"ח ע"א), וברא לו השם יתברך שני דדין בפיו, אחד הוציא

דברי פרשת בשלח תורה ז

דבש ואחד הוציא חלב, ושלושה חדשים היה ניזון מזה הדבש וחלב שהיה יונק מן הדדין שבפיו, ואחר עבור שלושה חדשים בא אליו אחד ואמר לו זוסיא קח לך ששה גראשין וקנה לך לחם אזי ברגע נפסק זה הדבש וחלב, כך סיפר הצדיק בפיו למורי וחמי", עכ"ל בספר היכל הברכה.

ובאמת צריכים להתפלל הרבה על זה שימצא עני ת"ח הגון שתהא הצדקה חשובה לפני הקב"ה.

- ג -

ועפי"ז נראה לפרש הפסוק בפרשת בשלח (שמות יז, טז) שאנו קוראים אותו בשבת הבעל"ט (פרשת זכור), כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדר דר, וצ"ב שייכות "יד" למלחמת עמלק.

ואפ"ל, דהנה יד רומז לצדקה ומעשר שנותנים ביד, ובא הכתוב לרמז דע"י מצות צדקה נלחמים בעמלק, כי הצדקה גורמת מפלת עמלק ומפלת כל שונאי ישראל, כמ"ש רז"ל (בבא בתרא דף י') אין ישראל נגאלים אלא בזכות הצדקה שנאמר ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה.

- ד -

וזהו ביאור הכתוב **כי יד על כס י-ה**, שמצות צדקה הניתנת ביד, היא עולה על כס י-ה, שעולה עד כסא הכבוד, ומעוררת "מלחמה לה' בעמלק", כי היא עיקר המלחמה לה'. ויש לרמז עוד בזה, דהנה הכסף וזהב שייכים להקב"ה כמאמר הכתוב לי הכסף ולי הזהב נאום ה', אמנם אחר שנותן האדם צדקה ומעשר, שייך הכסף אליו, דהרי המעשים טובים שעושה הוא לוקח אתו בעלותו למרום לאחר מאה ועשרים שנה, וכמאמר הכתוב ואיש את קדשיו

ח דברי פרשת בשלח תורה

לו יהיו, דקדשי שמים הם שלו, ששייכים אליו ולנשמתו, וע"כ אף שהמלחמה נגד עמלק הוא "לה", דעיקר מפלת שונאי ישראל צריכה לבוא מהקב"ה בעצמו, מ"מ נתן לנו הקב"ה ענין "יד" שרומז לצדקה ומעשר, דע"י צדקה ומעשר שאנו נותנים מעוררים אנו למעלה מלחמה לה' בעמלק מדר, וזהו חלקינו בהמלחמה נגד עמלק, ובשכר זאת נזכה לגאולה השלימה בב"א.

- ה -

וידוע מאמר המדרש על פסוק ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, מלמד שרפו ידיהם מדברי תורה. וראוי להבין הכוונה שרפו ידיהם, מה שייך תורה ליד, הלא דברי תורה לומדים בפה, והול"ל שרפו פיהם מדברי תורה.

אמנם הכוונה הוא שתומכי תורה רפו ידיהם מליתן צדקה^א, ועי"ז רפו הלומדי תורה, כמו שארז"ל אם אין קמח אין תורה, ואז ויבא עמלק וילחם עם ישראל.

הנשמע מזה שע"י נתינת צדקה מעכבים עמלק שבכל דור ודור להלחם עם ישראל, ואדרבה עיקר מלחמת עמלק הוא שהתומכי תורה לא יתנו לתלמידי חכמים צדקה ומעשר, ועי"ז רוצה להתגבר ח"ו, וזהו עיקר המלחמה לה' בעמלק מדר דר.

---

^א ובתניא קדישא (באגרת התשובה פ"ג) ובאגרא דפרקא (של בעל בני יששכר) אות קפ"ז כתבו דדוקא מי שלא חטא ונותן צדקה כדי לקיים המצוה, מוגבל לחומש, אבל מי שחטא, "וחטאך בצדקה פרוק" וכל אשר לו יתן בעד נפשו, ולא יגרע מרפואת הגוף שמוציאים אז כסף בלי צמצום כלל וכלל, עכת"ד.

- ו -

ויש לומר עוד דזהו שסיים הכתוב "מדר דר", דכתיב ד"ר חסר בלי וא"ו, ויש לומר הרמז בזה, דתיבת **צדקה** עם האותיות והכולל בגימטריא ד"ר, ורמז הכתוב כאן דעיקר מלחמת עמלק בישראל הוא שלא יתנו צדקה, כי יודע שעיקר מפלתו תלוי בצדקה שישראל נותנים, ודו"ק.

- ז -

ועל דרך זה יש לבאר ג"כ מה שאמר הכתוב והי' כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו', ובמתני' (ר"ה דף כ"ט ע"א) וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה, אלא כל זמן שישראל משעבדים את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים וכו'.

ולענינינו י"ל ענין הרמת ידיו של משה, שרצה משה לרמוז דאם ירימו בני ישראל את ידיהם ליתן צדקה לעניים, יזכו בשכר זאת להכניע את עמלק שיהי' וגבר ישראל, ודו"ק.

- ח -

ואפ"ל עוד בדרך אחר קצת בביאור הכתוב מלחמה לה' בעמלק מדר דר, דהנה איתא בזוהר הקדוש על פסוק זה (דף ס"ז) מלחמה לה' בעמלק מדר דר, אמר ר' יהודה בכל דרא ודרא בכל דרין דאתיין לעלמא לית לך דר דלית בהו מההוא זרעא בישא וקב"ה אגח בהו קרבא, רבי יצחק אמר ועלייהו כתיב יתמו חטאים מן הארץ, עיי"ש.

עוד איתא בזוה"ק (ח"ב דף קכ:) דערב רב אינון יין דנתנסך לעכו"ם, ומנהון משומדים מינים ואפיקורסים משומדים לעבירות שבכל התורה כולה.

ובספה"ק אור החמה (פ' נשא בשם הרמ"ק) כתב וז"ל, הערב רב הם גויי הארץ נשמת החיצונים. ושם (על זוה"ק משפטים דף ק"כ ע"ב) וז"ל מלחמה לה' בעמלק שהם ערבוביא בישא שכולם נתערבו אלו באלו וזרע עמלק נתערב בהם ויש רשעי ישראל שהם נחשבים מכולם שהם פריצי ישראל מהרסיך ומחריביך ממך יצאו וכו'.

ובבני יששכר (מאמרי חודש אדר) כתב, כתות הערב רב אשר בקרבנו הם יושבים, מינים מוסרים אפיקורסים, הן המה משורש עמלק הדעת דסטרא אחרא ער"ב ר"ב גימטריא דע"ת כאשר תראה בדורות הללו אשר בעוה"ר נתרבה האפיקורסות, וגם אותן דקיימין כלי חמס על ישראל לפשוט את עורם מעליהם בעצות רעות בחוקים לא טובים וד"ל, ע"כ. ועיין בספה"ק תולדות יעקב יוסף פרשת נשא.

ובזוהר חי פרשת בראשית (דף קי"ג) כתב וז"ל, ועתה רוב הדור עם הראשים שלהם הם מערב רב, ע"כ.

ובספר דברי חיים בהשמטות לפרשת ויקהל כתב וז"ל, דלפני ביאת המשיח יהיו רוב הרבנים מהערב רב כו', וז"ל הדברי חיים שם: כי ישראל בעצמן קדושים אך הערב רב כל חסדים דעבדי לגרמיהו עבדו כנראה בעליל שהרבנים והחסידים והבעלי בתים שבדור המה בעוה"ר רובן מערב רב ורוצים לשרור על הציבור וכל מעשיהם רק לגרמיהו לקבל כבוד וממון ולכן אין להתחבר רק אם עובדים באמת שמוסרים נפשם לד' לא לקבל שום תועלת לעצמם, ע"כ עיי"ש עוד².

² ועיין ברעיא מהימנא פרשת נשא וז"ל, א"ל רעיא מהימנא באומנא עלך בשמא דיקו"ק לא תאחר בכל יכולתך דהא אנא בצערא סגי, ויפן כה וכה וירא כי אין איש

דברי פרשת בשלח תורה יא

ונמצא מכל זה דברים נוראים, דרוב הרבנים ובעלי בתים הם של הערב רב, וצריכים ללחום נגדם במלחמה גדולה, ובעוה"ר לא די שאין נלחמים נגדם אלא הרבה אנשים יש להם קשר אתם ובונים להם בנינים ופלטרין גדולים, ונותנים להם ממון כסף רב, ויש להם שם כבוד ויקר וגדולה, והצדיקים האמיתיים המקושרים לה' יושבים בעניות ל"ע וא"א להם לפעול ולעשות לצרכי שמים כראוי, להרבות פעלים לתורה וליראת שמים.

- ט -

ועל פי זה אפשר להבין מ"ש בספה"ק היכל הברכה (בפרשת ואתחנן הנ"ל על פסוק הטיבו וגו') וזה לשונו: "ואני תמהתי על בעלי בתים הכשרים למה ישנו כל הלילה ויבלו ימיהם בהבל, למה לא יעמדו באשמורת לומר תהלים וחצות כפי כחם ואחר כך ילכו להתפלל מלה במלה בכוונת הלב, כל חד כפום שיעור דיליה, ואם הוא בר הכי ללמוד על כל פנים משניות, למה ימנע עצמו מזה ולומר איזה דפין מן הזוהר

עוזר לי לאפקא לי מהאי צערא בהאי גבורה דאתמר עלי ויתן את רשעים קברו, ולא אשתמדוען בי ואני חשיב בעינייהו בין רב רשיעיא ככלב מת דסרח בינייהו דחכמת סופרים תסרח בינייהו בכל קרתא וקרתא ובכל אתר דישראל מפוזרין בין מלכוון ואתהדרו אינון ערב רב רעיין על ישראל עאנא דקב"ה דאתמר בהו ואתן צאני צאן מרעיית אדם אתם ולית לון יכולת למעבד טיבו עם ת"ח, ואנשי חיל ויראי חטא מסובבים מעיר לעיר ולא יחוננו, ומחרימין ערב רב בינייהו ולא יהבין לון באתרין סגיין אלא דבר קצוב דלא יהא תקומה לנפילו דלהון ואפ' חיי שעה, וכל חכמים ואנשי חיל ויראי חטא בצערא בדוחקא ביגונא חשיבין ככלבים, בניס המסולאים בפז איכה נחשבו לנבלי חרש בראש כל חוצות, דלא אשכחו אכסניא בינייהו, ואינון ערב רב אינון עתירין בשלוח בחדווא בלא צערא בלא יגונא כלל, גזלנין מארי שוחד דאינון דיינין רישי עמא, כי מלאה הארץ חמס מפניהם, עלייהו אתמר היו צריה לראש, באומאה עלך זמנא תניינא, ע"כ.

הקדוש כי כל דיבורים אלו הם קישוטי הנפש חיים לנפשו, למה לא ילחם עם חלק הרע שבנפשו המונע אותו בחכמות זרות ואם ההתחלה יהיה לו קשה שלא יטעום אלא מרירות, סופו יהיה לו אור וחיות ומתיקות וחיים לנפשו בזה ובבא וכו'. ואם יסמוך בעל הבית הכשר שהוא מתומכי התורה בוודאי אין דבר גדול בעולם מן מי שהוא תומך התורה אבל זעירין אינון, ועוד שיש הרבה טועין ומטעין ואם אין לו זכות לא יזכה לזה אלא ידבק עצמו בשד יהודי שהוא תלמיד חכם, והרבה צריך בקשות ורחמים בבכיה שיזכה לדבק עצמו בתלמיד חכם אמת וצדיק, ולזה לא יזכה אלא על ידי זכיות הרבה ותפלות ותחנונים כי מן השמים אין נותנים שום דבר קדושה ומצוה אלא על ידי זכות הקדום וטורח ובקשות ותפלה" ע"כ.

- > -

והכוונה במ"ש ואם אין לו זכות לא יזכה לזה אלא ידבק עצמו בשד יהודי שהוא תלמיד חכם, י"ל ג"כ כנ"ל, דיכול להיות שהוא תלמיד חכם אבל עדיין יכול להשתייך ח"ו לכת הערב רב והסטרא אחרא רח"ל, וע"כ צריך לזה זכיות הרבה ותפלות ותחנונים שיזכה לדבק עצמו בתלמיד חכם אמת וצדיק, וד"ל.

וכמה נוראים הדברים שכתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פרשת נשא, ד"ה העולה) וז"ל:

"העולה מזה דראוי העושר לילך אל החכם לקבל ממנו חכמה כמו שהחכם הולך אצל העושר לקבל ממנו חסד מעשרו כי זה תכלית הבריאה כמ"ש במדרש (שוחר טוב) (תנחומא משפטים ט') על פסוק ישב עולם לפני אלקים ר"ל שאל שיהיה כולם שוין בעושר וחכמה שלא יצטרכו לקבל זה

דברי פרשת בשלח תורה יג

מזה, והשיבו רוח הקדש אם כן חסד ואמת מן ינצרוהו, כי במה יזכה זה עם זה, משא"כ עכשיו החכם מקבל חסד מהעושר והעושר מקבל מן החכם תורה וחכמה הנקרא אמת, ובשכר שמשפיעים זה לזה בחכמה ובעושר כך מלמעלה יורד השפע וכמ"ש בש"ס ולמוכיחים יונעם ועליהם תבוא ברכת טוב, כל זמן שתוכחה בעולם ברכה בעולם וכו' (תמיד כ"י ע"א) ור"ל שגורם שפע כנ"ל, וכמ"ש בתיקונים (תיקון מ"ד) יעו"ש".

"ובזה יובן חסד ואמת נפגשו, ר"ל כשעושין להשפיע זה לזה החכמים מקבלין חסד מהעושר והעשירים שומעין חכמה ומוסר הנקרא אמת מהחכמים שהוא עיקר התכלית כמ"ש חסד ואמת מן ינצרוהו כנ"ל, אז גורמים לייחד ב' מדות הגורמין שפע וברכה בעולם, וזהו צדק ושלוש נשקו" וכו'.

"ובזה יובן דברי נעים זמירות ישראל בפתח דבריו, למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק יתיצבו מלכי ארץ וגו' ור"ל שלא אמר זה דרך תרעומות להתרעם למה רגשו וכו' רק שאמר דרך מוסר לעמו ישראל בטוב טעם ודעת להבינם למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק להתעולל עלילות בריק והבל על בחירי אומה ישראל, כאשר באזנינו שמענו עלילות שונאינו בכמה מיני תחבולות אין מספר להעלותן אשר האומות מעלילין והם המוני האומות הנקראים גוים שרגשו וגם השרים של המדינה מאומות העולם הנקראים לאומים יהגו ריק, היאומן כי יסופר להאמין מחכמי אומות העולם על דברי הבל וריק כזה, אבל זה נמשך מצד כי יתיצבו מלכי ארץ מאן מלכי רבנן (גיטין ס"ב ע"א) שמעמידין על פי השר שארץ שלו, וזה שנצב לרב שנקרא מלך על פי מלכי ארץ

שהארץ והעיר שלו אחר חורבן הבית [ותיבת מלכי משמש לכאן ולכאן] ויתיצבו מלכי ארץ ורוזנים שהם המנהיגים של הרב הנ"ל נוסדו יחד על ה' ועל משיחו, כי מיד יועצים עצות על ה' בענין מאכלות אסורות להעביר שוחטים טובים ולהעמיד רעים לפי רצונו וכיוצא בזה לפי מה שראתה עיני ועל משיחו שהם הלומדים העוסקים בתורה ועבודה איך לגרשם מהעיר ולבטל מנין שלו יעשו כעובדא דאחז המלך שאחז בתי כנסיות ובתי מדרשות ואמר אם אין חכמה אין הקב"ה משרה שכינתו בישראל שנאמר חתום תורה בלימודי וכו' (ישעיה ח'). ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו, ור"ל כי עצתם איך להשליך עבותות האהבה שבינם לבינו ית' ע"י שיש להם מקום מיוחד להתלמד ולהתפלל ולהסיר מוסרותימו שע"י תורה ומוסר כולם נכנעים לפניהם ולהסיר עול מעלינו זהו תוכן עצתם".

"והנה באלו יש ב' כתות כנ"ל שיש יראי השם לשם שמים וכנ"ל, ובזה אמר יושב בשמים ישחק ר"ל כי זה שהוא ברום המעלות בשמים שכבר נתקשר באהבה ית' גם עתה ישחק וישמח ולא יחוש כלל לעצתם, משא"כ אד' ילעג למו, כי כת ב' הנ"ל שהי' במדרגה תחתונה הנק' אד' כנודע שלא היה לשם שמים רק ליטול את השם שהוא מחסידי ארץ, וכעת שרואה שיועצים עליהם הרוזנים וכו' מיד הוא עצמו ילעג למו על היראים כדי שלא ימצא בו שום דבר מחסידיים שלא ילכד בעצת רוזנים, וזה הוא השמירה של מעלה לבל יכנס פנימה כל מי שיהי' כי מי שאינו הגון אז ידבר אלימו באפו ובחרונו יבהלמו כדי שיהיו נרפים מהתורה והעבודה לכוונה הנ"ל, אבל ואני נסכתי מלכי על ציון הר קדשי, ור"ל שדוד אמר על עצמו ואני שעמדתי בנסיון כל הבזיונות והשפלות

וכעת אני נסכתי מלכי שאינו נצב ממלכי ארץ עפ"י השררה רק ואני נסכתי מלכי שהוא אלקי עולם ה' על ציון הלומדים המצויינים בהלכה שעיקר מלכותי ונסיכותי הוא על הלומדים העוסקים בתורת ה' ועבודתו כמ"ש חבר אני לכל אשר יראוך וכו' (תהלים קי"ט) ועל זה הוא סמוך לשון חיבור כמו ועליו מטה מנשה (במדבר ב') כי הם נטורי קרתא (פתיחתא דאיכ"ר א') וא"צ לומר שלא לגרשם מהעיר רק שהם עיקר ממשלתי. וגם על הר קדשי שהם ראשי קציני אלופי ישראל שהם נקראים הר והם גורמים קדושתו כמ"ש (דברים ב') ויהי כאשר תמו וידבר ה' אלי שאין קדושת שמו על נביאים כי אם בזכות ישראל ומה שהעמיד ית' אותי לנסיך ומלך הוא בזכות ישראל שהם נקראין קודש ישראל לה' ראשית תבואתו (ירמיה ב') וחס על כבודם שיהיה להם רועה נאמן לבל יגיס דעתו עליהן כמו שאמרו (יומא כ"ב ע"א) אין ממנין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלוין אחוריו", עכלה"ק הנוגע לעניינינו.

רואים אנו ג"כ מדברי התולדות יעקב יוסף שהצדיקים ועובדי ה' יושבים בעניות ובדחקות משא"כ אותם שדורשים רק כבוד עצמם יושבים על מי מנוחות ולא חסר להם כלום וכנ"ל.

ולכן צריך באמת סייעתא דשמיא גדולה לזה, שתהי' הצדקה שנותן באופן ראוי והגון, שיתן לעני הגון ת"ח וירא שמים שאינו שייך לכת הערב רב רח"ל.

- יא -

וזהו מרומז כאן בפסוק "כי יד על כס י-ה", פ' כדי שתהא המצוה שנותן צדקה ומעשר על כס י-ה ויהי' הכסא שלם, צריך האדם לדעת שהוא מלחמה לה', כי הס"מ מסמא את

עיניו ואומר לו על העמלקים שהם צדיקים, ולהיפך על הצדיקים אומר לו שאינם צדיקים אמיתיים רק מהערב רב רח"ל, וזהו מדור דור שהמלחמה הזאת הוא מדור דור, שעל כן לא זכינו לגאולה השלימה בדורות הקדמונים אע"פ שהיו צדיקים גדולים וקדושים, מ"מ עדיין לא זכינו לגאולה, והטעם בזה כי הצדקה אינה באופן הראוי, מחמת עצת היצה"ר שהוא עמלק, ויודע שבזה תלוי עיקר מפלתו כנ"ל.

- יב -

ודבר זה מרומז בפסוק השקיפה ממעון קדשך מן השמים, וצ"ב למה לא אמר בלשון שהשי"ת יראה, "ראה" ממעון קדשך מן השמים. אך התירוץ על זה הוא שיש כמה אופנים של ראייה, ובחינת השקפה הוא ראייה חזקה, והכוונה בזה, אם כשנותן מעשר וצדקה ג"כ משקיף ומחפש ליתן לצדיק באמת, אז השי"ת נותן לו ג"כ מדה כנגד מדה.

- יג -

ומתורץ קושייתנו מדוע יש כמה וכמה אנשים שנותנים מעשר וצדקה ואין רואים שיתעשרו, אך הטעם בזה כיון שאין המעשר והצדקה באופן הראוי כדת וכדין, וע"כ גם לא זכינו עדיין לגאולה אף שאמרו רז"ל גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, והרי בכל הדורות נתנו ישראל צדקה ומעשר, אך לזכות לזה שיהי' צדקה הגונה כראוי צריך זכות גדול, וע"כ עדיין לא נושענו.

- יד -

ומבואר לפי"ז ג"כ מ"ש השקיפה ממעון קדשך מן השמים, דהשקפה היינו הבטה חזקה, והכוונה שהקב"ה משקיף ממעון קדשו מן השמים לראות אם נותנים צדקה

ומעשר כראוי, שעי"ז מקיימים מחיית עמלק ושיהי' כסאו שלם.

- טו -

ובזה יש לפרש הפסוק ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה, פי' ושביה בצדקה שצדיקים האמיתיים כאילו שהם בשביה³ אצל הרבנים ובעלי בתים ששייכים לערב רב כנ"ל, וע"כ סיים הכתוב בצדקה, שצריכים סייעתא דשמיא ליתן צדקה לצדיקים אמיתיים ולתלמידי חכמים ויראי שמים.

ויובן ביותר על פי מה ששמעתי מת"ח וחסיד אמיתי ששמע מהרבי מליובאוויטש זי"ע שצדקה צריכים ליתן לכל אחד, אבל סכומים גדולים צריכים ליתן ליחידי סגולה. ולפרש קצת דבריו הק' י"ל, כי הרודף צדקה הקב"ה ממציא לו מעות ובני אדם מהוגנים לזכות בהם כדי לקבל עליהם שכר, ועי"ז זוכה ג"כ לבנים בעלי צדקה וחסד.

- טז -

ויש לומר עוד רמז בפסוק הנ"ל כי יד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק מדר דר, דתיבות "יד על" עולים מספר קי"ד, ויש בזה רמז לשם יב"ק (ר"ת י'עננו ב'יום ק'ראנו) עם ב' ידות, רמז ליד הנותן ויד המקבל, דע"י מצות צדקה מקשרים ומשלבים שמותיו הק' של הקב"ה⁴. ויש לומר עוד

---

³ שהצדיק בעצמו כל בקשותיו הם לצורך הכלל, כדאיתא במשנה (סוכה ל"ו):
אר"ע צופה הייתי ברבן גמליאל ור' יהושע, שכל העם היו מנענעים את לולביהם והם לא נענעו אלא באנא ה' הושיעא נא, וראיתי בספרים לפרש היינו שרוב העולם מבקשים על הפרנסה והם בקשו רק על ישועה כללית של כל ישראל.

⁴ כידוע מספה"ק דשם יב"ק הוא מספר שמות הוי' אדנ"י אהי'.

יח דברי פרשת בשלח תורה

דתיבות כ"ס י"ה בגימטריא צ"ה, שהוא מספר ב' שמות הקדושים שיהיו לעתיד לבוא, אדנ"י יהי"ה (ככתוב ביום ההוא יהי"ה ה' אחד ושמו אחד), ולרמז כנ"ל דגדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, דע"י הצדקה גורמים שתהי' הגאולה וישולבו ב' שמות הק' אדנ"י יהי"ה.

- יז -

ועפי"ז יש לפרש מ"ש בבעל הטורים על פסוק מלחמה לה' בעמלק מדר דר - **מדר דר בגימטריא לימי משיח**. ועיין רש"י שכתב כי יד וכו' נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו, וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם וכו'. והכוונה בזה לדרכינו, דע"י הצדקה שנותנים ביד גורמים בזה לקרב את הגאולה, וזהו שכתב בעה"ט **מדר דר בגימטריא לימי משיח**, דע"י כי יד על כס"י ה' מקרבים את ימי ביאת משיח כנ"ל.

- יח -

ובזה יש לפרש הפסוק בפ' ויקהל שתי ידות לקרש האחד משולבות אשה אל אחותה. פי' שבא הכתוב לרמז **דשתי הידות**, של הנותן ושל המקבל, צריכים להיות **משולבות**, ולא יהי' פירוד בין הדבקים ח"ו, ושניהם - הנותן והמקבל - צריכים לכוון הכוונה של השם הוי' **לקרש אותיות קשר**, שיהיו מקושרים אחת אל אחת כנ"ל.

- יט -

ואפ"ל עוד ברמז הכתוב, **קרש אותיות קשר**, רומז לקשר של תפילין של הקב"ה כמבואר בברכות (דף ז) עה"פ (שמות לג, כג) "וראית את אחורי" הראהו קשר של תפילין שבראש, ובתרגום יונתן (שם) כתב, הראהו קשר תפלה של יד, תפילין

דברי פרשת בשלח תורה יט

של ראש מכוון נגד מצוות התלויין במח, ותפילין של יד מכוון נגד מצוות התלויין בלב וביד כמו שאנו אומרים בלשם יחוד, ועיין תיקו"ז (תיקון כב, סה:), וע"י מצות תפילין התלויין ביד, שמרומז להנותן צדקה ביד, יבא לזוהר ג"כ בהמוח, פי' שיחשוב איך לקיים מצות צדקה שיקיים המצוה כתיקונה, בבחינת שתי ידות לקרש **האחד**, שיהי' קשר תפילין הראה לעניו תמונת ה' לנגד עיניו, שע"י מצות צדקה יגרום שיהא הכסא שלם כנ"ל.

- כ -

וזהו מרומז ג"כ בפסוק הנ"ל **ל ציון במשפט תפדה ושבי"ה בצדקה**, שבי"ה אותיות שב י"ה, דע"י הצדקה זוכים לגאולה, ואז יהי' **שב י"ה**, שיחזור להיות י"ה במקום ו"ה שהוא עתה.

- כא -

עוד אמרתי בביאור הפסוק **שתי ידות לקרש האחד משולבות**, דהנה **קרש** אותיות **קשר** כנ"ל, ובא לרמז כאן מה שארז"ל (סנהדרין דף כ"ו ע"א) קשר רשעים אינו מן המנין, והרמז בזה לענינינו, שהאדם צריך להזהר שלא תשלוט הס"א על ממונו, וזוכה לזה ע"י שנותן צדקה לעניים מהוגנים.

ויש לרמז עוד בתיבת **שתי**, שעולה מספר ר"ת של שבעה שמותיו של יצה"ר, **מ'כשול, צ'פוני, ע'רל, א'בן, ט'מא, ר'ע, ש'ונא** (סוכה דף נ"ב ע"א). והרמז בזה, דהיצר הרע רוצה לקשור את ידו של הנותן שלא יתן צדקה כי אם לעניים שאינם מהוגנים, ובא הרמז בז' שמותיו, כי היצה"ר מפתה להאדם כל פעם בתירוץ אחר, פעם אומר לו שהעני אינו

כדאי ליתן לו, ופעם אומר לו שבאמת אינו עני אלא עשיר, ופעם אומר לו איך תתן לו כסף שמא למחר לא יהי' לך עוד, וכדומה בטענות שונות, וע"כ נקרא היצה"ר בשמות שונות, כי מאז ומתמיד בא בטענות שונות אל האדם שלא יתן צדקה, וזהו הרמז בשתי ידות, דע"י שהנותן משלב את ידו עם יד המקבל ונותן לו צדקה כפי הראוי, עי"ז ממילא מבטל את כח היצה"ר וכת דילי'.

- כב -

ואפשר לומר עוד עפי"ד התולדות יעקב יוסף ועוד שהבאנו לעיל, די"ל דזהו הרמז בשמותיו של היצה"ר, שבאמת מסכים היצה"ר לפעמים שיתן צדקה, רק ברצונו שהאדם יתן צדקה למי שרמוז **במכשול**, היינו למנהיג כזה שהוא מכשיל את הרבים רח"ל, ולפעמים מסכים היצה"ר שיתן צדקה למי שהוא בבחינת **צפוני**, שרק מבחוץ נראה כאדם הגון אבל באמת זממו צפון בתוככי קירות לבבו, וזהו בחינת **צפוני** שנקרא יצה"ר (והוא רודף את הצדיקים האמיתיים כנ"ל בתולדות יעקב יוסף, עיי"ש).

עוד רמז בשמו של היצה"ר הוא **ערל**, שמפתהו ליתן לצדקה לערל כזה שהוא ערל ומטומטם בעצמו וגם מטומטם לבבות בני ישראל להטותם מדרך הישר ח"ו, ונקרא ג"כ טמא, דע"י שרודף הצדיקים האמיתיים מרבה טומאה בישראל רח"ל. ונקרא ג"כ **רע**, שהוא רע בעיני ה'. כן נקרא היצה"ר **שונא** ע"ש שהוא מרבה שנאה בישראל, דע"י שרודפים הצדיקים הרי הם שנואים בעיני העם, וגם שעי"ז שונא אותם הקב"ה, וע"כ נקרא היצה"ר בשם שונא.

ומובא בספר מקדש מעט (פרק ב', ובעוד ספרים) שכל מצוה שאין לה עוסקים היא בבחינת מת מצוה, וע"י שנוהר

דברי פרשת בשלח תורה כא

בזמן הזה בבחינת מת מצוה הלזו, מקבל שכר ביותר כנגד כל העולם כולו. והרי הצדקה הוא כעת בבחינה זו, שבני אדם מחפשים תירוצים שונים מדוע אין ליתן לעניים הגונים ת"ח ויראי שמים, ומביאים רא' לזה ממה שהרשעים מלאים כסף וזהב, ורק כאשר צריכים ליתן להצלת ילדי ישראל שלא ירדו לטמיון ח"ו, אז קשה מאוד להשיג כסף לצורך זה, וכל זה מחמת גודל העיכוב שבא מהיצה"ר על זה, כי אינו רוצה בשום אופן שיתנו צדקה הגונה במקום הראוי.

- כג -

ולפי הנ"ל שכתבנו דגדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, יש לומר בדרך רמז דמשי"ח ר"ת מ'חצית ש'קל י'דו ח'ייבת, רומז שמצוה זו (שהוא בגדר צדקה, והוא אופן הראשון של צדקה שצוה הקב"ה לישראל ליתן לנדבת המשכן) שהוא רמז לצדקה בכלליותה, תקרב ביאת המשיח במהרה בימינו.

ועפ"י הנ"ל דמחיית עמלק תלוי בצדקה, ושעיקר רצונו של היצה"ר הוא שלא יהיו מתמכין דאורייתא באופן ראוי והגון, לצדקה כשרה ואמיתית, יש לפרש קצת מה שכתב בספה"ק מדרש תלפיות (ענף גיד הנשה, בשם ספר מנחה בלולה פרשת בשלח) וז"ל: "במדרש הנעלם את לרבות תשעה באב, רצונו כי בזה הפסוק (על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה) נרמזו ארבע הצומות, ג' - ג' בתשרי, ל' - עשרה בטבת, גי"ד במספר י"ז - הוא י"ז בתמוז, א"ת לרבות תשעה באב, ואותיות הנש"ה - השנ"ה כי באלו ימים בשנה לא יאכלו בני ישראל, גם א"ת גי"ד הנשמה בגימטריא ט' באב".

ומוסיף על זה במדרש תלפיות וז"ל: "א"ה שס"ה גידים שבאדם כנגד ימות השנה, כל אבר כנגד יום אחד, וגיד הנשה

כב דברי פרשת בשלח תורה

כנגד יום ט' באב, וכיון דסמא "ל שולט ביום ט' באב לכן יוכל סמא "ל שהוא השר שבא להלחם בו כדרז "ל לשלוט באבר זה שהוא חלקו, ולכן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה על שנגע בו סמא "ל הטמא "עכלה" ק.

- כד -

ונראה להסביר קצת הדבר מדוע התאמץ הס"מ דוקא על מצות גיד הנשה, להלחם ביעקב בגיד הנשה דוקא, ויתבאר לדרכינו דהנה ידוע מזהו"ק דגיד הנשה רומז לתמכין דאורייתא, דהס"מ שרו של עשו רצה שלא יהיו תמכין דאורייתא בישראל, אלא שתלמידי חכמים יצטרכו לדאוג בעצמם לצרכי פרנסתם ועי"ז יתבטלו מלימודם ח"ו.

היוצא לנו מזה דמצות גיד הנשה רומזת ג"כ למצות צדקה, שעיקר רצונו של הס"מ היתה שלא יהיו תמכין דאורייתא בישראל.

ועיין בספה"ק אוצר החיים להגה"ק מקאמארנא זצ"ל (פרשת וישלח) במצות גיד הנשה וז"ל: "וכן יש בזה רמז להיות מתמכי אורייתא ומסעדיה, ובזה יכניע כח הס"מ, עיין בזוהר ותסמר שערות ראשך האיך שתתעורר נפשך להיות מתמכי אורייתא כו' ולנו בושת הפנים. כי באמת כל הגזירות רעות באין מחטא זה וכל תקיפו דמלכא חייבא וכל אורך הגלות הכל עבור חטא זה, וכל הירא וחרד לנפשו לעשות מחלצות לנפשו יהיה עיקר ענינו בזה. ויצר מתקיף מאוד את לבו ועושה כל התפעלות למנוע דרך זה ומצוה זאת ונותן בלבו לשנוא החכמים, ותזהר מיום דינא רבה אשר תפול ולא תוכל לקום כלל וכלל, ולא תחיה בתחיית המתים", עכלה"ק.

- כה -

ועפ"י הנ"ל דמצות גיד הנשה רומז ג"כ למצות צדקה -
תמכין דאורייתא, יובן הרמז שהביא המדרש תלפיות את
גיד הנשה א"ת לרבות תשעה באב, דע"י הצדקה (שנרמז
בגיד הנשה) מבטלים כל הס"מ ועמלק, ומקרבים הגאולה,
וזהו הרמז לרבות תשעה באב, דכשיבוא משיח צדקינו בב"א
יהא גם יום תשעה באב לששון ולשמחה, וכל זה ע"י שידעו
ישראל תכלית מצות גיד הנשה שהוא מה שהס"מ רצה
שיתבטלו התמכין דאורייתא מישראל ח"ו, כי עיקר מפלתו
תלוי בזה כנ"ל.

ועיין מש"כ עוד באוצר החיים (פרשת עקב, מצוה תל"ה)
וזה לשונו: "מצות עשה להתדבק בחכמים ותלמידיהם
שנאמר ובו תדבק, ומדיני המצוה לילך אל תלמידי חכמים
וצדיקים ללמוד מעשיהם ולשמוע תורה ומוסר מפיהם ולילך
אל סעודת מצות לתלמיד חכם וצדיק ולשמוע ממנו דברי
אלקים חיים ויהנהו מנכסיו מאכל ומשקה כפי כחו
לתלמידי חכמים ולצדיקים שנפשטין מזה העולם ופשוטי
המצוה לדבק עצמו בכל רגע בהשם יתברך ובאהבתו.
משורשי המצוה נודע מדברי הזוהר מגודל מעלת תמכי
התורה, שבוודאי איש עשיר שאין בו תורה ולא תומך התורה
אין לו תקומה בתחיית המתים ולא בעולם הבא ואין יוצא
במה ששולח לו פעם אחד בשנה אלא כל אחד צריך להחזיק
תלמיד חכם ויאכיל אותו בכבוד ויתן לו כל צרכו וצרכי בני
ביתו בריוח ובפנים יפות כיששכר וזבולון, ואז יהיה עמו
ולחלקו, וכן אף עם הארץ עני צריך לדבק עצמו לתלמיד
חכם לשמשו ולאהבה אותו ובזה יעלה אותו לעולם ועד"
עכלה"ק.

- כו -

ועל דרך זה אפשר להבין ג"כ מ"ש בספר שלחן ערוך של האריז"ל (בהלכות קריאה בחכמת הקבלה סעיף ט') וזה לשונו: "כל מי שאינו עוזר בממונו לבעלי תורה יהיה בזמן התחיה כמו נפל ועליו נאמר וארץ רפאים תפיל (ישעיה כ"ו, י"ט) למי שנתקיים בו כי רבים חללים הפילה" (משלי ט') עכ"ל.

והכוונה בזה דכיון שלא עזר בממונו לבעלי תורה האמיתיים, א"כ הרי לא עשה כלום עבור קירוב הגאולה, וא"כ באיזה זכות יוכל לחיות בזמן התחיה, ע"כ יהיה כמו נפל ח"ו, משא"כ אם הוא עוזר ופושט ידו לבעלי תורה ומצוות, יזכה לחיות בעת הגאולה בב"א.

הנה ביומין דאדר ימי השמחה ידוע מסה"ק שמה שהצדיקים יכולים לפעול מהשי"ת בר"ה ויוהכ"פ יכול כל יהודי לפעול בפורים, כפי' הצה"ק מבארדיטשוב זי"ע שכל הפושט יד נותנים לו, הכוונה הוא שכל יהודי שפושט ידו לשמים בבקשה נותנים לו כל משאלות לבו.

על כן הנני לברך את כל אנ"ש שבימי רצון אלו יזכו להפקד בדבר ישועה ורחמים בכל משאלות לבו לטובה ולברכה לחיים ארוכים וברוכים מתוקים ומתוקנים, מתוך שמחה ונחת והרחבת הדעת בב"א.

